

Kje so naše lutke?

Lutkovno gledališče v Ljubljani je bilo ustanovljeno 1948. leta in je 10. oktobra istega leta izvedlo prvo premiero. Že naslednjega leta je dobilo svojo prvo dvorano. Zaradi omejenih možnosti je sprva negovalo le marionete, že 1951. leta pa, ko je dobilo še eno dvorano, je Lutkovno gledališče pričelo tudi s programom ročnih lutk. Ta dva osnovna lutkarska tehnična principa je gledališče razvijalo in izvajalo vse do danes.

Obseg poslovanja ljubljanskega Lutkovnega gledališča se je od ustanovitve do danes nekolikokrat povečal, toda delovni pogoji so se vedno bolj slabšali. Lutkovno gledališče trenutno deluje v majhni marionetni dvorani, ki ima samo 86 sedežev, ki pa jo je gledališče in razvoj lutkarstva že davno prerasel; mnogo hujša pa je usoda ročnih lutk. Te so se morale 1976. leta izseliti in od takrat bolj ali manj životarijo. Kolektiv Lutkovnega gledališča jih ohranja z velikimi težavami, tako da jim išče zatočišče zdaj tu, zdaj tam.

Lutkovno gledališče si ne mora pomagati iz tega, saj praktično ne ustvarja nikakršne akumulacije, da bi na ta način lahko izgradilo ali adaptiralo kakršne koli prostore za nove dvorane.

Da bi to področje, ki je predvsem še za naše najmlajše tudi del njihove splošne, predvsem pa kulturne izobrazbe še kako pomembno in je tako lutkarstvo nesporno potrebno, približali širši javnosti, je uredništvo Dogovorov organiziralo pogovor s predstavniki Lutkovnega gledališča Ljubljana. V današnjem delu prinašamo problematiko lutkarstva kot takega, v naslednji številki pa se bomo dotaknili reševanja prostorske problematike gledališča, saj bo letošnje leto, kot vse kaže, na tem področju prelomno; zasajene bodo prve lopate, kot se temu reče, za adaptacijo bodočega mestnega kulturnega doma, kjer bodo v prvi fazi rešili predvsem prostorski problem Lutkovnega gledališča.

● Kakor bomo znali Janezku vcepiti ljubezen do kulture, tako bo le-ta pri Janezu žela priznanje in razumevanje zanjo. Tako nekako je zapisano v enem od dokumentov Lutkovnega gledališča Ljubljana. Koliko to rej ta misel drži?

Edi Majaron, umetniški vodja LGL:

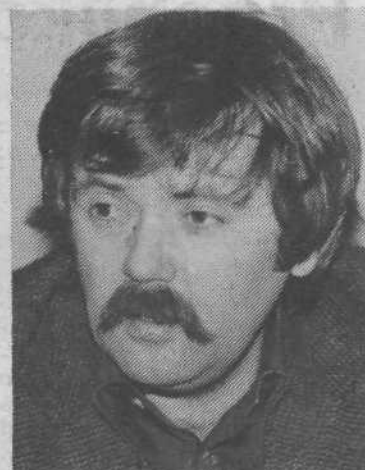
Gotovo je res, da je prav lutkovno gledališče običajno prvi stik mladega človeka s kulturo. Tega se mi seveda zavedamo. Lutka je otrokom tako blizu, da je, na določeni stopnji, to njihova igrača. Če pa govorimo o lutkarstvu kot celoti, kot gledališki umetnosti, moramo nanjo gledati kot na učno-vzgojni proces – ta pa lahko zajema ljudi od tretjega do, če hočete, trinosemdesetega leta.

Pojem lutkovnega gledališča je postal nekako nerazdružljiv z mnenjem, da je to le neka nižja, cenejša zvrst gledališča, namenjena izključno otrokom, in še to le za neko določeno starostno stopnjo, ker naj bi bil po svoji specifičnosti prenos spoznanj blizu le otroškemu dožemanju sveta, kjer lutke kot predmeti, podobno kot kopica igračk, oživijo v nekem imaginarnem življenju.

Seveda se je to, nekako že dve stoletji trajajoče mišljenje odraslih, da je lutkarstvo pač le neka oblika zabave, zakoreninilo tako daleč in tako močno,

Moram dodati, da do nedavne nismo imeli niti tekstov niti še nimamo svojih teoretskih raziskovalcev, in tako je cena lutkovnega gledališča, možnosti njegovega prodora, potrditev lutkarstva kot umetnosti precej manjša.

Vsaj doslej je bilo tako. Mislim, da smo na nek način lutkarji krivi, da ni bilo pravih šol – pravzaprav jih nimamo še sedaj – da bi se lahko spoprijeli z vsemi specifikami, ki jih lutkarstvo nudi. Kar je nekdo na tem področju spoznal, obvladal preko svojega vsakdanjega dela, je pač poskušal tega naučiti sodelavce okoli sebe. Tako je nastal nekakšen ceh, ki je ljubosu-

Ignacije Šunjić, direktor LGL

pa, da bodo letos, vsaj taka so zagotovila, v Beogradu odprli oddelek za lutkovno igro. To-liko zaenkrat, ne bo pa še niti režije, ne dramaturgije, ne tehnološko likovnega oddelka, ki pa je za lutkarstvo še kakó pomemben.

Sedaj se tu in tam kakšen Jugoslovan odloči in gre na študij lutkarstva v inozemstvo, kjer imajo nekaj tovrstnih fakultet ali akademij.

Poleg tega moram omeniti še naše akcije, ki jih je LGL pričel realizirati. V vsaki sezoni nameravamo povabiti iz dežel, kjer je lutkarstvo že zelo razvito, k nam po enega od tamkajšnjih mojstrov, ki naj bi s seboj pripeljal tudi potrebne strokovnjake, bodisi likovnike in druge, ki bi jih potreboval.

Tako smo lani realizirali predstavo s češkim režiserjem Pravljíčarjeve pravljice, ki je prav tako češkega izvora. Na tak način si tudi sami bogatimo svoja spoznanja, od strokovne ekipe do igralcev, ki sodelujejo v predstavi.

Letos je v planu sodelovanje z enim najboljših poljskih režiserjev, v letu 1981 pa z madžarskim avtorjem.

Ignacije Šunjić, direktor LGL:

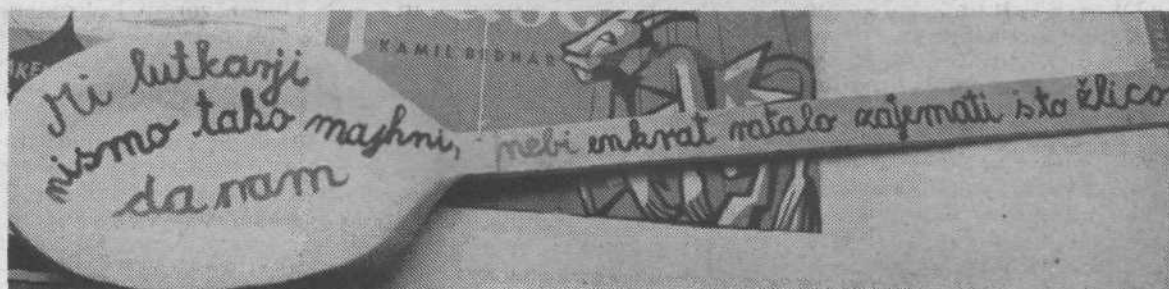
Tu bi dopolnil naš pogovor, namreč prav tako, kot vabimo k sodelovanju umetnike iz drugih dežel, nameravamo tudi mi v teh deželah prikazovati naše dosežke s področja lutkovne umetnosti.

Edi Majaron:

Prav gotovo. Najmanj kar lahko storimo je vsaj izmenjava besedil, tu pa smo do sedaj resnično premalo storili, celo institucije v državnem merilu – ne samo da jih ne prevajamo v jezike, kamor bi jih lahko pošiljali, ne pošiljamo jih niti v originalu.

Navsezadnje nam dobrih tekstov niti ne manjka...

(Nadaljevanje prihodnjič)

Kljub že leta trajajočim težavam, s katerimi se lutkarji spopadajo, v njih žar ne ugaša...

Naša kamera je posnela nastanek zadnjega osnutka portreta Edvarda Kardelja, za katerega trdi kipar, da je najboljši.

Kardeljeva vodilna vloga v njem in mislim, da se mi je to kar dobro posrečilo. V celotni skulpturi bo realističen samo Kardeljev lik, vsi ostali liki so skicirani. Seveda sem poleg vsega upošteval tudi prostor, kjer bo stal spomenik, namreč na Trgu revolucije. Nova skulptura bo stala na tleh, brez podstavka, in vsi liki bodo enake velikosti. Z razdalje dvajsetih metrov bodo postave videti v naravni velikosti.

Kardeljev portret – detajl z bodoče skulpture – ni nastal na osnovi ene same fotografije, ampak je rezultat celega niza študij. Realistični obraz velikega revolucionarja je najbolj značilen za kiparsko umetnost Draga Tršarja. Umetnik je ta portret vseskozi dopolnjeval od osnutka do osnutka in imenoval zadnjega kot svoj najboljši portret Edvarda Kardelja.

TADEJ BRATOK

no, da prav iz tega izhaja dobršen del težav našega lutkarstva.

Mislim pa, da je to prav naša dolžnost, dolžnost lutkarjev, da poskušamo tudi tej zvrsti gledališke umetnosti priboriti pravo mesto tudi med odraslo publiko – ne le s pripravo predstav izključno za odrasle – take predstave, ki bi bile zanimive tako za mlado kot tudi za starejše občinstvo.

Edi Majaron, umetniški vodja LGL

mno čuval te spoznave in jih, v smislu vzgoje kadrov, težko posredoval naprej.

Tako smo prišli do zaprtosti in zdi se mi, da je slovensko lutkarstvo bilo do nedavne mogoče izrazito zaprta lutkarska sfera.

Ko omenjam to zaprtost mislim, da je veljala tudi v odnosih med našimi gledališči in med posameznimi institucijami, ki se s tem ukvarjajo. Zelo bi si želeli, da bi vnaprej sodelovanje steklo in to vseh, ki se z lutkarstvom ukvarjajo, saj se dogaja, da se borimo za oslovo senco ob dokazovanjih kdo ima bolj prav. Pogledov na lutkarstvo je toliko, kolikor nas v njem dela. Zdi pa se mi, da ne more biti škode ob tem – da je to pač še vedno predvsem področje, kjer pri delu prevladuje entuziazem in iskanje ustreznih oblik.

● Iz tega bi se dalo sklepati, da na AGRFTV še ne obstoji katedra ali oddelek za ta del umetnosti?

Edi Majaron:

Sploh ga ni in tudi nobenih predavanj niti informacij o lutkarstvu sploh ni. Upamo

Sedanji prostori delavnice LGL v "cukrarni" na Povšetovi.